

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ  
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ  
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**Факультет №2**

**Кафедра соціальних та економічних дисциплін**

**ПРОГРАМА**

**навчальної дисципліни «ПОЛІЦЕЙСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ»  
обов'язкових компонент освітньої програми  
першого рівня вищої освіти**

**262 «Правоохоронна діяльність (поліцейські)»**

**Харків 2021**

**ЗАТВЕРДЖЕНО**

Науково-методичною радою  
Харківського національного  
університету внутрішніх справ  
Протокол від 26.08.2021 № 7

**СХВАЛЕНО**

Вченою радою факультету № 2  
Протокол від 25.08.2021 № 7

**ПОГОДЖЕНО**

Секцією Науково-методичної ради  
ХНУВС з гуманітарних та соціально-  
економічних дисциплін  
Протокол від 26.08.2021 р. № 7

Розглянуто на засіданні кафедри соціальних та економічних дисциплін  
(протокол від 25.08.2021 р. № 10).

**Розробники:**

завідувач кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету №2,  
кандидат економічних наук, доцент Ткаченко С.О.;  
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету №2,  
кандидат філософських наук, доцент Грищенко Н.В.;  
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету №2,  
кандидат економічних наук, доцент Павленко Н.В.

**Рецензенти:**

1. Доц. кафедри теоретичної і практичної філософії філософського факультету ХНУ ім. В.Н. Каразіна, кандидат філософських наук, доц. Салтанов М.В.
2. доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2 ХНУВС, кандидат філософських наук, доцент Мошенський О.С.

## 1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 3	26«Цивільна безпека»;	Навчальний курс 1
Загальна кількість годин – 90	262 «Правоохоронна діяльність»	Семестр - 1
Кількість тем – 5	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Види підсумкового контролю: залік
<b>Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:</b>		
денна форма навчання		заочна форма навчання
Лекції – 12;		Лекції – 4;
Семінарські заняття – 18;		Семінарські заняття – 12;
Самостійна робота – 60;		Самостійна робота - 74.

## 2. Мета та завдання навчальної дисципліни

**Мета** викладання навчальної дисципліни «Поліцейська деонтологія» - це формування стійкої системи знань щодо морально-професійних якостей працівника поліції, перетворення їх на елемент особистої культури, створення бази для подальшого формування правової свідомості поліцейського.

**Основні завдання** вивчення дисципліни «Поліцейська деонтологія»:

- а) розкрити деонтологічні вимоги, що висуваються до професійної діяльності працівників поліції;
- б) з'ясувати деонтологічні складові іміджу працівника поліції, допомогти здобувачам вищої освіти в формуванні власного позитивного іміджу;
- в) навчити розрізняти стилі спілкування і протистояти негативним впливам;
- г) сприяти засвоєнню етикетних формул;
- д) сформувати потребу постійного морального самовдосконалення.

**Міждисциплінарні зв'язки:** навчальна дисципліна «Поліцейська деонтологія» передбачає міждисциплінарний зв'язок з курсами «Толерантність та недискримінація в роботі поліцейських», «Взаємодія з населенням на засадах партнерства», «Стресостійкість», що вивчалися на I етапі професійної підготовки під час проведення табірної збори, а також з курсами соціології, теорії та історії держави і права, української мови професійного спрямування, конституційного права, поліцейської діяльності, які вивчаються на II етапі професійної підготовки.

**Очікувані результати навчання:** у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

**знати:**

- основні категорії поліцейської деонтології;
- міжнародні та європейські законодавчі акти, що закріплюють деонтологічні засад діяльності поліції;
- національні деонтологічні стандарти поліцейської діяльності;
- складові позитивного іміджу правоохоронця;
- критерії професійної придатності поліцейського;
- стилі професійного спілкування, а також невербальні засоби комунікації;
- формули службового етикету;
- вимоги до зовнішнього виду поліцейського;
- правила носіння однострою поліцейських;
- фактори виникнення професійної деформації;
- основні напрями профілактики та подолання професійної деформації;

**вміти:**

- поєднувати гуманне ставлення до людини з безумовним додержанням законності;
- професійно спілкуватись;
- дотримуватись правил етикету.

Засвоєння здобувачами вищої освіти основних положень курсу сприяє підвищенню їх морального та професійного рівнів, допомагає в створенні позитивного іміджу працівника поліції, сприяє налагодженню конструктивної комунікації в суспільстві.

<b>Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:</b>		
<b>Інтегральна компетентність</b>	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері правоохоронної діяльності або у процесі навчання, що передбачають застосування певних теорій та методів правоохоронної діяльності і характеризується комплексністю і невизначеністю умов	
<b>Загальні компетентності(ЗК)</b>	ЗК-1	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
	ЗК-5	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
	ЗК-6	Усвідомлення рівних можливостей та гендерних проблем.
	ЗК-10	Здатність реалізувати свої права та обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності

		громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
	ЗК-11	Здатність зберігати та примножувати моральні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
<b>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)</b>	СК-1	Усвідомлювати функції держави, форми реалізації цих функцій, правові основи правоохоронної діяльності; дотримання основних принципів реалізації правоохоронної функції держави.
	СК-3	Здатність професійно оперувати категоріально понятійним апаратом права та правоохоронної діяльності.
	СК-4	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ та застосування набутих знань та навичок у професійній діяльності.
	СК-5	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати правову інформацію з різних джерел.

### 3. Програма навчальної дисципліни

#### **Тема № 1. Поліцейська деонтологія: генеза, предмет, специфіка, значення.**

Поняття деонтології. Категорійний ряд: етика – мораль – деонтологія – поліцейська деонтологія.

Історичні передумови зародження та розвитку системи деонтологічних знань. Деонтологічні концепції І. Канта та І. Бенґама. Становлення та генеза поліцейської деонтології як навчальної дисципліни, її міждисциплінарний характер.

Предмет поліцейської деонтології та її принципи.

Основні категорії деонтології: належна поведінка, моральна вимога, моральний обов'язок, моральна відповідальність.

Функції поліцейської деонтології. Значення курсу для професійної

підготовки працівників поліції.

## **Тема №2. Деонтологічні імперативи поліцейської діяльності.**

Поняття поліцейської діяльності. Завдання поліції як сервісної служби в демократичній державі.

Закріплення деонтологічних засад діяльності поліції у сфері правопорядку в міжнародних та європейських документах.

Стандарти ООН. «Загальна декларація прав людини» (1948 р.), «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права» (1966 р.), «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку» (1979 р.), «Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або принижуючих гідність видів поводження і покарання» (1984 р.).

Стандарти Ради Європи. Декларація про поліцію (1979 р.), «Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод» (1950 р.), Європейський кодекс поліцейської етики (2001 р.).

Національні деонтологічні стандарти. Закон України «Про Національну поліцію» (ст. 6-12, 18 та ін.), Правила етичної поведінки поліцейських (Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 09.11.2016 № 1179); Дисциплінарний статут Національної поліції України (2018 р.).

Нормативно-правові акти із забезпечення гендерної рівності в роботі поліцейських. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2005 р.).

Присяга поліцейського як складовий елемент його правового статусу. Деонтологічні стандарти як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги.

## **Тема №3. Деонтологічні складові іміджу працівника поліції.**

Поняття «імідж». Професійний обов'язок, дисципліна і законність – основа позитивного іміджу правоохоронця.

Основні складові позитивного іміджу працівника поліції.

Особистість поліцейського в умовах трансформаційних процесів правоохоронної галузі. Основні морально-вольові якості поліцейського.

Професійно-ділові якості працівника поліції. Професійна придатність працівника поліції. Професійна компетентність.

Здоровий спосіб життя. Здоров'я поліцейського як умова його можливостей.

Професійне спілкування поліцейських: особливості, види, стилі. Невербальні засоби комунікації.

Загальні деонтологічні вимоги до професійного спілкування поліцейських. Законодавча регламентація професійної комунікації поліцейських.

Особливості ефективної комунікації з різними категоріями осіб.

## **Тема №4. Службовий етикет.**

Етикет. Мораль і етикет. Становлення етикетних формул. Нормативно-правові та моральні основи службового етикету працівника поліції.

Специфіка та норми службового етикету працівника поліції. Принцип гендерної рівності у службовому етикеті. Субординація.

Етикет ділового спілкування. Етикет телефонної розмови.  
 Етикет ділового листування.  
 Мережевий етикет. Етикетні формули позиціонування в соціальних мережах.  
 Етикет дозвілля.  
 Зовнішній вигляд поліцейського. Однострій. Правила носіння однострою поліцейських (наказ МВС України від 19.08.2017 № 718).  
 Значення службового етикету в професійній діяльності поліцейського.  
**Тема №5. Морально-професійна деформація поліцейського, її причини та шляхи подолання.**  
 Професійна деформація працівників поліції: сутність та механізм виникнення.  
 Фактори виникнення професійної деформації (зумовлені специфікою діяльності органів правопорядку, особистісні, соціально-психологічні).  
 Деформація моральної свідомості та її форми. Професійне вигорання.  
 Деформації професійної правосвідомості та її форми.  
 Наслідки морально-професійної деформації поліцейського та основні напрями її профілактики та подолання.  
 Відповідальність поліцейського в його професійній діяльності.

#### 4. Структура навчальної дисципліни

##### 4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1.Поліцейська деонтологія: предмет, специфіка, значення	18	2	4			12	Усна відповідь, тест, цільовий виступ, реферат
Тема №2.Деонтологічні імперативи поліцейської діяльності	16	2	2			12	
Тема №3. Деонтологічні складові іміджу працівника поліції	22	4	6			12	
Тема №4. Службовий етикет	16	2	2			12	
Тема №5. Морально-професійна деформація працівника поліції, її причини та шляхи подолання	18	2	4			12	
Всього за семестр № 1:	90	12	18			60	залік

##### 4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Тема № 1.Поліцейська деонтологія: предмет, специфіка, значення	17	1	2			14	Усна відповідь, тест, цільовий виступ
Тема №2.Деонтологічні імперативи поліцейської діяльності	17	1	2			14	
Тема №3. Деонтологічні складові іміджу працівника поліції	21	1	4			16	
Тема №4. Службовий етикет	18	-	2			16	
Тема №5. Морально-професійна деформація працівника поліції, її причини та шляхи подолання	17	1	2			14	
Всього за семестр № 1:	90	4	12			74	Залік

#### 4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни			Література:
	<b>Тема № 1.</b> Поліцейська деонтологія: предмет, специфіка, значення		Основна: 11, 13, 17, 20, 24 Додаткова: 31, 35, 48, 53, 54, 58, 66
	1. Функції та завдання дисципліни «Поліцейська деонтологія».		
	<b>Тема №2.</b> Деонтологічні імперативи поліцейської діяльності		Основна: 12, 20, 24 Додаткова: 42
	1. Присяга поліцейського як складовий елемент його правового статусу.		
	<b>Тема №3.</b> Деонтологічні складові іміджу працівника поліції		Основна: 13, 17, 22, 24, 25, 27 Додаткова: 28, 34, 40, 41, 47, 50, 51, 52, 61, 62, 63, 64, 65, 67
	1. Здоровий спосіб життя. Здоров'я поліцейського як умова його можливостей.		
	2. Законодавча регламентація професійної комунікації поліцейських.		
	<b>Тема №4.</b> Службовий етикет		Основна: 13, 14, 17, 18, 24, 27 Додаткова: 36, 37, 38, 43
	1. Мережевий етикет. Етикетні формули позиціонування в соціальних мережах.		
	<b>Тема №5.</b> Морально-професійна деформація працівника поліції, її причини та шляхи подолання		Основна: 4, 13, 16, 17, 20, 24 Додаткова: 33, 44, 45, 46, 57
	1. Відповідальність поліцейського в його професійній діяльності.		

## 5. Індивідуальні завдання

### 5.1.1. Темы рефератів

1. Деонтологічна концепція І. Бенґама.
2. Методологія поліцейської деонтології.
3. Зв'язок поліцейської деонтології з іншими науками.
4. Історичні джерела поліцейської деонтології як науки і навчальної дисципліни.



5. Деонтологічні кодекси.
6. Обов'язок як відображення імперативності моральних цінностей.
7. Совість, честь, гідність, моральний вибір у повсякденному житті і професійній діяльності особи.
8. Загальнолюдське й професійне у моралі правоохоронців.
9. Моральна відповідальність працівника поліції.
10. Права людини як ціннісна основа професійної діяльності працівників поліції.
11. Чи мають права тварини? Моральна теорія та законодавча практика.
12. Порівняльна характеристика категорій «катування», «нелюдське поводження або покарання», «принижуюче гідність поводження або покарання».
13. Дотримання принципу гендерної рівності в професійній діяльності працівників Національної поліції.
14. Жінки в поліції: проблеми, з якими стикаються, та шляхи їх подолання.
15. Моральна культура – визначальна риса працівника поліції.
16. Права людини як ціннісна основа професійної діяльності працівників поліції.
17. Чи мають права тварини? Моральна теорія та законодавча практика.
18. Толерантність та недискримінація в професійній діяльності поліцейського.
19. Моральні якості працівника поліції.
20. Імідж та престиж професії правоохоронця.
21. Порівняльна характеристика категорій «катування», «нелюдське поводження або покарання», «принижуюче гідність поводження або покарання».
22. Символи у невербальній комунікації.
23. Переговорні процеси у діяльності Національної поліції.
24. Комунікативна деонтика працівника Національної поліції.
25. Можливості використання знань з фізіогноміки, кінесики, такесики, проксемики при здійсненні спілкування поліцейських з громадянами.
26. Гендерні аспекти професійної комунікації поліцейських.
27. Національна поліція і ЗМІ: особливості діалогу.
28. Засоби розпізнавання брехні при здійсненні професійної комунікації працівника поліції.
29. Виклики інформаційного суспільства щодо професійної комунікації в органах Національної поліції України.
30. Комунікативна поведінка працівника поліції в аспекті дотримання прав людини.
31. Етнічні особливості ділового етикету.
32. Застільний етикет.
33. Нормативно-правові та моральні основи службового етикету працівника поліції.
34. Принцип гендерної рівності у службовому етикеті.
35. Гендерні особливості професійної деформації працівників поліції.

36. Ймовірність професійної деформації працівників поліції залежно від тривалості виконання діяльності (професійного стажу).
37. Класифікація заходів щодо запобігання корупції в діяльності поліції.
38. Правовий нігілізм як антипод правової культури та шляхи його подолання.
39. Сфери прояву професійної деформації працівників поліції.
40. Загальні правила притягнення поліцейських до дисциплінарної відповідальності
41. Закон і моральна відповідальність працівника поліції.
42. Професіоналізація – основа попередження професійної деформації працівників правоохоронних органів.
43. Соціально-психологічні аспекти профілактики професійної деформації працівників поліції.
44. Рівні та напрямки профілактики професійної деформації.

### **5.1.2. Теми наукових робіт**

1. Принципи поліцейської деонтології.
2. Професійний обов'язок поліцейського: об'єктивна і суб'єктивна сторона.
3. Деформація моральної свідомості поліцейського: причини та наслідки.
4. Чи має толерантність межі?
5. Особистість поліцейського в умовах реформування поліції.
6. Професійний обов'язок, дисципліна і законність у діяльності працівника Національної поліції.
7. Мотивація як суб'єктивний чинник протидії правовому нігілізму в діяльності поліції.
8. Право та мораль: спільне та відмінне.
9. Правова культура поліцейського.
10. Інформаційна культура поліцейського.
11. Психологічна культура поліцейського.
12. Корупція як прояв морально-професійної деформації працівника поліції.
13. Основні фактори впливу на стан морально-психологічного клімату у колективах підрозділів поліції.
14. Конфлікти в професійній діяльності працівника поліції.
15. Методи оцінки професійної кваліфікації поліцейських.

## **6. Методи навчання**

При викладанні навчальної дисципліни для активізації навчального процесу передбачено застосування таких методів: мультимедійні лекції, робота в малих групах, презентації, семінари-дискусії, кейс-методи (аналіз конкретних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу), мозкові атаки, рольові ігри. Використання зазначених навчальних технологій впливає на посилення здатності здобувачів вищої освіти самостійної (формування власної точки зору з окремого питання чи проблеми) та колективної роботи (здатність до соціальної інтеграції та до компромісу в прийнятті колективних рішень і при

вирішенні конфліктів).

## **7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль Питання до заліку з дисципліни «Поліцейська деонтологія»**

1. Історичні передумови зародження та розвитку системи деонтологічних знань.
2. Деонтологічні концепції І. Канта та І. Бентама.
3. Предмет поліцейської деонтології.
4. Принципи поліцейської деонтології.
5. Функції поліцейської деонтології.
6. Закріплення деонтологічних засад діяльності поліції у сфері правопорядку в міжнародних та європейських документах.
7. Національні деонтологічні стандарти.
8. Деонтологічні імперативи, закріплені Дисциплінарним статутом Національної поліції України.
9. Правила етичної поведінки поліцейських (Наказ МВС України від 09.11.2016 № 1179).
10. Присяга поліцейського як складовий елемент його правового статусу.
11. Поняття та основні складові позитивного іміджу працівника поліції.
12. Особистість поліцейського в умовах трансформаційних процесів правоохоронної галузі.
13. Основні морально-вольові якості поліцейського.
14. Толерантність та недискримінація в професійній діяльності поліцейського.
15. Професійно-ділові якості працівника поліції.
16. Професійна придатність працівника поліції.
17. Професійна компетентність та її складові.
18. Здоровий спосіб життя. Здоров'я поліцейського як умова його можливостей.
19. Види та стилі професійного спілкування поліцейських.
20. Вербальні та невербальні засоби комунікації.
21. Загальні деонтологічні вимоги до професійного спілкування поліцейських.
22. Законодавча регламентація професійної комунікації поліцейських.
23. Особливості ефективної комунікації з різними категоріями осіб.
24. Нормативно-правові та моральні основи службового етикету працівника поліції.
25. Специфіка та норми службового етикету працівника поліції.
26. Етикет ділового спілкування.
27. Етикет телефонної розмови.
28. Етикет ділового листування.
29. Мережевий етикет. Етикетні формули позиціонування в соціальних мережах.
30. Етикет дозвілля.

31. Зовнішній вигляд поліцейського.
32. Правила носіння однострою поліцейських (Наказ МВС України від 19.08.2017 № 718).
33. Професійна деформація працівників поліції: сутність та механізм виникнення.
34. Фактори виникнення професійної деформації (зумовлені специфікою діяльності органів правопорядку, особистісні, соціально-психологічні).
35. Деформація моральної свідомості та її форми. Професійне вигорання.
36. Деформація професійної правосвідомості та її форми.
37. Наслідки морально-професійної деформації поліцейського.
38. Профілактика морально-професійної деформації працівників поліції.

## **8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів**

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе **поточний та підсумковий** контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання є залік, тести, реферати, есе, презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

**Поточний контроль.** До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку набутих здобувачем вищої освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: навчальні заняття (семінарські); самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у формі, передбаченій робочою програмою навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

**Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.**

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з

оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

$$\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} = \left( \frac{\text{Результат навчальних занять за семестр} + \text{Результат самостійної роботи за семестр}}{2} \right) * 10$$

**Підсумковий контроль.** Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на першому ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

**Підсумковий контроль (залік)** оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

$$\text{Підсумкові бали навчальної дисципліни} = \frac{\text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)}}{\text{підсумковим контролем}} + \frac{\text{Кількість балів за підсумковим контролем}}{\text{підсумковим контролем}}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю (залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

**Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти та ефективності засвоєння ними курсу ґрунтується на таких формах їх участі у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:**

#### **1) аудиторна робота:**

**Цільовий виступ / усна презентація** конкретного питання з програми курсу за темою семінарського заняття на основі використання основної та додаткової літератури, посібника, курсу лекцій, хрестоматії до курсу, а також ресурсів Інтернету. Виступ/презентація повинна розпочинатися з чіткого

формулювання тез та їх доведення чи спростування. У виступі/презентації мають бути наведені різні погляди (погляди різних вчених), запропоновано їх порівняння, а також висловлена й обґрунтована власна позиція. Виступ здобувача оцінюється викладачем на основі врахування: текстуальної і наукової коректності запропонованих тверджень, логічної послідовності і несуперечності викладу думки, посиланнями на підручники та літературні джерела, самостійності викладу думки, запропонованого (чи відсутнього) висновку до власних тез.

**Запитання до виступу** здобувача. Активність під час заняття у формі влучно і коректно поставлених запитань до виступаючого та вміння відповісти на власне запитання самостійно, або ж обґрунтування його.

**Участь у дискусіях.** Активна участь у дискусіях засвідчуватиме готовність здобувачів вищої освіти до семінарського заняття.

**Контрольна перевірка знань** у формі тестування або письмової роботи проводиться за темами робочої навчальної програми курсу.

**За аудиторну роботу здобувач повинен мати не менше трьох позитивних оцінок.**

## **2) Самостійна робота:**

**Конспектування питань**, що виносяться на самостійний розгляд, підготовка **реферату** чи **наукової роботи** є самостійною індивідуально-дослідною роботою.

Самостійне опрацювання з обов'язковим **конспектуванням** окремих питань навчальних тем, першоджерел, словників здійснюється відповідно до переліку питань, що виносяться на самостійне вивчення. При конспектуванні здобувач вищої освіти повинен виділяти найбільш важливі питання матеріалу, визначення, класифікації, причинно-наслідкові зв'язки та стисло викладати їх у конспекті.

## **Вимоги до написання рефератів:**

- Виокремлення в структурі тексту короткого вступу, змістовної основної частини і обґрунтованих висновків;
- чіткість формулювання суті проблеми;
- поєднання глибини і всебічності розгляду проблеми з доступністю презентації власної позиції;
- логічність і послідовність викладу матеріалу;
- самостійність і оригінальність викладу матеріалу;
- відсутність так званого «безлапкового» цитування першоджерел та інших наукових чи популярних робіт, тобто плагіату.

Перш, ніж приступити до написання реферату, необхідно ретельно продумати його структуру, план, ознайомитись із рекомендованою літературою. Літературу до обраної теми слід дивитися у відповідних за змістом темах планів семінарських занять та завдань на самостійну роботу з курсу, де подається достатньо широкий її перелік. Список використаних джерел подається у кінці роботи (на окремій сторінці) і не враховується до загального об'єму праці.

Вивчивши необхідну літературу, можна розпочати написання есе чи

реферату. Перш ніж викласти матеріал на папері, необхідно чітко зрозуміти його суть, зв'язок з попереднім і наступним ходом думки. Для цього важливо виділити ключові поняття, проблеми, питання навколо яких буде будуватися розкриття теми. Наводячи різні точки зору з того чи іншого питання, слід показувати власну позицію. Висловлюючи будь-які положення, бажано підкріплювати їх достатніми аргументами. Викладення матеріалу має бути творчим. Якщо наводиться цитата, то її слід писати дослівно, брати в лапки й позначати цифрою. Але не треба перевантажувати роботу цитатами.

Обсяг роботи - 15 сторінок машинописного чи комп'ютерного тексту, або рукописного в еквівалентному перерахунку. Роботу треба виконати грамотно й акуратно в зошиті або на стандартних аркушах (А4). Аркуші нумеруються (окрім титульного) й зшиваються. У кінці роботи приводиться список використаної літератури. Титульний аркуш оформляється так: зверху вказується міністерство і вуз, в центрі — тема, нижче – виконавця й викладача, який буде перевіряти роботу. Внизу — місто й рік виконання.

Якість виконаної роботи оцінюється в залежності від того, наскільки самостійно й повно проведено розкриття обраної теми. **Не дозволяється подавати роботи, завантажені з Інтернету, а також дослівне переписування текстів із підручників, брошур, статей.**

**Наукові роботи** виконуються здобувачем вищої освіти за бажанням в рамках роботи наукового гуртка кафедри.

**За самостійну роботу здобувач повинен отримати не менше трьох позитивних оцінок.**

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 3 позитивних оцінок	Підготувати реферат, зробити цільовий виступ, підготувати конспект за темою самостійної роботи	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

## 9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка	
			Оцінка	Пояснення
12	97-100	Відмінно (зараховано)	А	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>цілком</b> , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, <b>всі</b> навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, <b>виконані</b> в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85 – 89	Добре (“зараховано”)	В	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>цілком</b> , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом <b>в основному</b> сформовані, <b>всі</b> навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, <b>виконані</b> , якість виконання <b>більшості</b> з них оцінено числом балів, близьким до <b>максимального</b> , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80-84			

7	75-79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>цілком</b> , практичні навички роботи з освоєним матеріалом <b>в основному</b> сформовані, <b>всі</b> навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, <b>виконані</b> , якість виконання <b>жодного</b> з них <b>не оцінено мінімальним</b> числом балів, деякі види завдань виконані <b>з помилками</b> , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70-74	Задовільно („зараховано”)	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>неповністю</b> , але <b>прогалини</b> не мають <b>істотного</b> характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом <b>в основному</b> сформовані, <b>більшість</b> передбачених програмою навчання навчальних завдань <b>виконано</b> , деякі з виконаних завдань містять <b>помилки</b> , робота з трьома значними помилками.
5	65-69			
4	60-64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>частково</b> , деякі практичні навички роботи <b>не сформовані</b> , <b>частина</b> передбачених програмою навчання навчальних завдань <b>не виконана</b> , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до <b>мінімального</b> , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40-59	Незадовільно („не зараховано”)	F X	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний <b>частково</b> , необхідні практичні навички роботи <b>не сформовані</b> , <b>більшість</b> передбачених програм навчання, навчальних завдань <b>не виконано</b> , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до <b>мінімального</b> ; при <b>додатковій самостійній</b> роботі над матеріалом курсу <b>можливе підвищення якості</b> виконання навчальних завдань ( <b>з можливістю повторного складання</b> ), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1-20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу <b>не освоєно</b> , необхідні практичні навички роботи <b>не сформовані</b> , <b>всі</b> виконані навчальні завдання містять <b>грубі помилки</b> , <b>додаткова самостійна</b> робота над матеріалом курсу <b>не приведе</b> до значимого <b>підвищення якості</b> виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

## 10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

### Основна:

#### Нормативно-правові акти:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96–ВР: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

2. Борьба с расизмом в полиции: резолюция 1968 (2014) Парламентской Ассамблеи Совета Европы: неофиц. перевод // Совет Европы, Парламентская Ассамблея. URL: [https://www.coe.int/T/r/Parliamentary\\_Assembly/%5BRussian\\_documents%5D/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968\\_rus.asp](https://www.coe.int/T/r/Parliamentary_Assembly/%5BRussian_documents%5D/%5B2014%5D/Jan2014/Res1968_rus.asp)

3. Декларація про поліцію: резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи від 8 травня 1979 року № 690 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: [http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994\\_803](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803)

4. Дисциплінарний статут Національної поліції України: затв. Законом України від 15 березня 2018 року // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 29. Ст. 233. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-15>

5. Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод: прийнято в Римі 4 листоп. 1950 р. // Права людини і професійні



стандарти для юристів в документах міжнародних організацій / Українсько-американське бюро захисту прав людини. Амстердам-Київ, 1996.

6. Загальна декларація прав людини : прийнята і проголошена резолюцією 217А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. // Права людини. Основні міжнародно-правові документи: зб. докум. К., 1989.

7. Керівництво ОБСЄ із демократичних основ поліцейської діяльності», під редакцією Старшого поліцейського радника Генерального секретаря ОБСЄ. Вена, 2008. 82 с.

8. Кодекс поведінки службовців органів правопорядку ООН від 1979 року: затв. резолюцією Ген. Асамблеї ООН від 17.12.1979 № 12/169 // Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство/за заг. ред. О. А. Банчука. Київ: Вид. Москаленко О. М., 2013. 588 с.

9. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права: прийнятий і відкритий для підписання, ратифікації та приєднання резолюцією 2200 А (XXI) Генеральної Асамблеї ООН від 16 груд. 1966., ратифікований Україною 19 жовт. 1973 р. // Права людини. Основні міжнародно-правові документи : зб. докум. К., 1989.

10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права: прийнято 16 груд. 1966 р. // Права людини. Основні міжнародно-правові документи : зб. докум. К., 1989.

11. Наказ Міністерства освіти і науки України від 21 червня 2018 року № 669 «Про затвердження стандарту професійної (професійно-технічної) освіти з робітничої професії «Поліцейський» URL: [http://search.ligazakon.ua/1\\_doc2.nsf/link1/MUS30304.html](http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/MUS30304.html)

12. Порядок складання Присяги працівника поліції: затв. наказом МВС України від 09.11.2015 № 1453 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1487-15>

13. Правила етичної поведінки поліцейських: затв. наказом МВС України від 09.11.2016 № 1179 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16>

14. Правила носіння однострою поліцейських: затв. наказом МВС України від 19.08.2017 № 718. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1122-17#Text>

15. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків: закон України від 8 вересня 2005 року № 2866-IVVIII// БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>

16. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. 2014. № 49. Ст. 2056. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>

17. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних (БД) «Законодавство України/Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

18. Про однострій поліцейських: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2015 р. № 823. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/823-2015-%D0%BF#Text>

19. Рекомендація Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасникам Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики»: ухвал. Комітетом міністрів 19.09.2001 на 765-му засіданні заступників міністрів // Центр політико-правових реформ: сайт. URL: <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/rec1.pdf>

***Підручники та посібники:***

20. Бандурка О. М., Скаун О. Ф. Юридична деонтологія: Підручник. – Х.: Вид-во НУВС, 2008. – 336 с.

21. Кацавець Р. Юридична деонтологія. Навчальний посібник. Алерта. 2016. 126 с.

22. Мовна комунікація в діяльності сил охорони правопорядку [Текст]: навч. посібник /С.Т.Полтарак та ін. ; за заг. ред. С.Т.Полторака; Акад. внутр. військ МВС України. - Х. : Акад. ВВ МВС України, 2013. - 113 с.

23. Молдован А.В, Добкіна К.Р., Ключова Є.М. Юридична деонтологія. Навчальний посібник. К.: Алерта, 2016. 224 с.

24. Поліцейська деонтологія : навч. посіб. / М. М. Пендюра, О. О. Старицька. - К.: ФОП Маслаков, 2020. – 276 с. Електронний ресурс. URL: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/17071/1/%d0%9f%d0%be%d0%bb%d1%96%d1%86%d0%b5%d0%b9%d1%81%d1%8c%d0%ba%d0%b0%20%d0%b4%d0%b5%d0%be%d0%bd% d1%82%d0%be%d0%bb%d0%be%d0%b3%d1%96%d1%8f %d0%9f%d0%b5%d0%bd%d0%b4% d1%8e%d1%80%d0%b0%20%d0%9c%d0%b0%d0%ba%d1%81%d0%b8%d0%bc%20%d0%9c% d0%b8%d0%ba%d0%be%d0%bb%d0%b0%d0%b9%d0%be%d0%b2%d0%b8%d1%87.pdf>

25. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О.В. Джафарова та ін.; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: Стильна типографія, 2017. –580 с.

26. Юридична деонтологія. Від навчання до практики: навч. посіб. /[Л. В. Радовецька, С. П. Ляковська, О. О. Тихомиров та ін.]. – Київ: Видавничий дім «Кондор», 2019. – 296 с.

27. Юридична психологія: підручник / за заг. редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. – 684 с.

***Допоміжна:***

28. Брона О.А. Нова форма комунікативної технології – інтернет-комунікація [Електронний ресурс] /О.А.Брона // Мова і культура. - 2012. - Вип.15, с.223-229. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Mik\\_2012\\_15\\_2\\_41.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Mik_2012_15_2_41.pdf)

29. Гіда Є. О. Деонтологічні засади діяльності поліції та їх закріплення у міжнародно-правових документах. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2014. Вип. 25. С. 20–23.

30. Гіда Є. О. Деонтологічні принципи як симбіоз принципів права та моралі/Є.О.Гіда//Моральніосновиправа:матеріалиВсеукр.наук.-теорет. конф. (16 грудня 2010 р.). Івано-Франківськ; Надвірна: ЗАТ «Надвірнянська друкарня», 2010. С. 149 –152.

31. Гіда Є. О. Становлення поліцейської деонтології як науки: Електронний ресурс / Є. О. Гіда. – Режим доступу: [www.pravoznavec.com.ua/period/article](http://www.pravoznavec.com.ua/period/article)

32. Гіда Є.О. Деонтологічні основи правоохоронної діяльності поліції України / Є. О. Гіда. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2011. – 120 с.

33. Гончарук В. В. Відповідальність поліцейського в сучасних реаліях: трудо-правове есе// Сфера дії трудового права та права соціального забезпечення: матеріали V Всеукраїнської наук.-практ. конф.(м. Харків, 28 жовтня 2016 р.).–Харків: ХНУВС, 2016.–С. 145-147.

34. Грищенко Н. В. Гідність як головний принцип індивідуального морального самовизначення працівника поліції //Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Тези доп. Всеукраїнської наук. –практ. конф. – Харків, 2020. – С.238-241.

35. Грищенко Н. В. Деонтологічна складова професійної підготовки працівника поліції //Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України: зб. наук. праць. – Х.: ХНУВС. 2020. – С.22-24.

36. Деонтологічні засади службової діяльності: Службовий етикет правоохоронця (поліцейського) [Текст]: Пам'ятка/ Петрова Г.М. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 104 с.

37. Етикет і професійна етика поліцейського / В. М. Бесчастний, Т. В. Кононенко, Т. М. Сабельникова ; М-во внутр. справ України, Донец. юрид. ін-т. — Київ : ВД Дакор, 2019. — 216 с.

38. Ковальчук Г. Культура спілкування в Інтернеті // Бібліотечна планета : науково-виробничий журнал. – К. : Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого, 2013. – № 3. – С. 24–27.

39. Копча В. Поняття поліції (поліцейських функцій) у стандартах Ради Європи та ОБСЄ //Публічне право № 2 (26). 2017. – С. 211-218.

40. Литвин В. В. Имидж патрульного полицейского как оценочный элемент деятельности Национальной полиции Украины. *European Reforms Bulletin* (Luxembourg). 2018. № 9/3. Р.38–46.

41. Литвин В. В. Професійне спілкування патрульних поліцейських із різними категоріями громадян. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2016. №1. С. 84–92.

42. Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2016. № 837.-С. 287–291.

43. Машир Н. П. Сучасний етикет та секрети гостинності : навч. посібник. – К.: Кондор, 2010. – 213 с

44. Медведенко Н.В. Поняття та принципи дисциплінарного провадження в підрозділах Національної поліції України// Південноукраїнський правничий часопис. 2016. № 1. - С. 63-67.

45. Медведенко Н.В. Сутність заходів дисциплінарного впливу та їх роль у діяльності органів Національної поліції України. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2018р. №1. - С. 85-93.

46. Медведєв В.С. Професійна деформація працівників органів внутрішніх справ (профілактика та корекція) /Міжнародна поліцейська енциклопедія. Том VIII. Інформаційно-аналітична, освітня та наукова діяльність, психологічні засади поліцейської служби, міжнародне співробітництво. – К. – Атіка, 2014. – С. 788-790.

47. Михайлова О. Г. Відтворення міжнародного досвіду комунікативних стратегій контактів правоохоронців з пересічними громадянами в інформаційних мережах [Електронний ресурс] / О. Г. Михайлова, Т. М. Спільник // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. - 2011.-№ 1-2. - С. 71-74. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sitsbo\\_2011\\_1-2\\_16.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sitsbo_2011_1-2_16.pdf)

48. Міжнародна поліцейська енциклопедія : у 10 т. / відп. ред. Ю. І. Римаренко, Я. Ю. Кондратьєв, В. Я. Тацій, Ю. С. Шемшученко. – К. : Концерн “Видавничий Дім “Ін Юре””, 2003. – Т. 1 : Теоретико-методологічні та концептуальні засади поліцейського права та поліцейської деонтології. – 2003. – 1232 с.

49. Наливайко Л.Р., Степаненко К.В. Міжнародно-правові стандарти прав людини: навч. посібник / Л. Р. Наливайко, К. В. Степаненко. Дніпро: ДДУВС, 2019. 184с.

50. Орлова О.О. Гендерні аспекти у формуванні іміджу поліцейського в Україні// Науковий вісник ДДУВС. – 2017. – № 2. – С. 45-51

51. Павлов Я. В. Комунікативні моделі запобігання та усунення міжкультурних конфліктів в діяльності сил охорони правопорядку [Електронний ресурс] / Я. В. Павлов // Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони. - 2011. - № 1-2. - С. 79-82. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sitsbo\\_2011\\_1-2\\_18.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/sitsbo_2011_1-2_18.pdf)

52. Пам’ятка працівника Національної поліції України: Інформаційно-довідкові матеріали з питань професійного спілкування поліцейських / [уклад.: Клименко І. В., Швець Д. В., Євдокімова О. О., Посохова Я. С.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – 52 с.

53. Пендюра М. М. Про деякі актуальні аспекти запровадження у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання навчальної дисципліни поліцейська деонтологія// Актуальні проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: Матеріали круглого столу. Черкаси: ЧІПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2019. С. 64 – 66.

54. Пендюра М.М. Завдання поліцейської деонтології як міждисциплінарної юридичної науки в системі підготовки висококваліфікованих поліцейських //Юридична освіта: осмислення, виклики та перспективи: зб. матеріалів круг. столу (м. Київ, 26 берез. 2020 р.) / Редкол.: А.М. Завальний, Ю. В. Кривицький, Н.В. Лазнюк. Київ: НАВС, 2020 С. 83– 87

55. Поліцейська діяльність в Україні: адміністративно-правовий аспект: монографія / О. Ф. Кобзар. – Харків ; Дніпропетровськ: Панов, 2015. 316 с.

56. Проневич О. С. Імплементація європейських деонтологічних стандартів професійної діяльності поліцейських у вітчизняне законодавство: до постановки проблеми //Вісник ХНУВС. 2016. № 4 (75). – С. 102-110.

57. Профілактика професійної деформації працівників органів внутрішніх справ: навч.-метод посіб. /Криволапчук В.О., Кушнар'єв С.В., Словінський В.Р. Медведєв В.С./ за заг. ред. М.Г. Вербенського. – К.: Нац. акад. внутр. справ України, 2014. – 68 с.

58. Пугач В. О. Кваліфікація та компетентності в системі підготовки кадрів для Національної поліції. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України : зб. наук. пр. / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. спец. фіз. підготовки ф-ту № 2. Харків : ХНУВС, 2018. с. 30.

59. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / За заг. редакцією О.А.Банчука. К.: Москаленко О.М., 2013. 588с.

60. Трофименко В. А. Нормативні акти етичної поведінки поліцейських як необхідна частина законодавчого забезпечення їхньої співпраці із суспільством //Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого №4 (35).2017. –С. 175-185.

61. Федорова Н. В. Особливості спілкування поліцейського з учасниками масових акцій у конфліктних ситуаціях. Психологічні конструкти позиціонування поліції серед населення : матеріали круглого столу від 24 листопада 2016 р. Львів : ЛД УВС, 2016. С. 239-243.

62. Хомуленко Б. В. Мімічна невербальна комунікація: система кодування лицьових рухів [Електронний ресурс] / Б. В. Хомуленко // Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія. - 2011. - Вип. 39. - С. 191-196. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/VKhnpu\\_psykhol\\_2011\\_39\\_20.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/VKhnpu_psykhol_2011_39_20.pdf)

63. Чернявський С. С., Левченко К. Б. Довідник поліцейського. Електронний ресурс. URL: <https://mybook.ru/author/sergij-chernyavskij/dovidnik-policejskogo/read/>

64. Швець Д.В. Психологічні та правові засади формування особистості поліцейського в Україні: монографія. Харків: Майдан, 2018. 518 с.

65. Шумський О.Л. Професійна комунікація правоохоронців у контексті міжкультурної взаємодії [Електронний ресурс] / О.Л.Шумський // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. - 2013. - Вип.2. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps\\_2013\\_2\\_18.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnadps_2013_2_18.pdf)

66. Щеглов А. В. Полицейская деонтология и ее воплощение в кодексах чести // Материалы международного семинара по проблемам полицейской этики. М.: Щит-М, 2003.

67. Юрчук О. Ф. Шляхи формування комунікативного іміджу поліцейського: дидактичний аспект / О. Ф. Юрчук // Україна 2030: виклики та перспективи: матеріали доповідей міждисциплінарного семінару (Доломітові Альпи, Кастелло-ді-Ф'ємме, 2017). — Кастелло-ді-Ф'ємме — Львів, 2017. — С. 107-111.

***Інформаційні ресурси в Інтернеті:***



68. Бібліотека Харківського національного університету внутрішніх справ. URL:<http://lib.univd.edu.ua/>

69. Наукова бібліотека Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL:<http://library.nlu.edu.ua/>

70. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL:<http://www.nbuv.gov.ua/>

71. Основи спілкування з поліцією: Онлайн-курс  
URL:<http://edu.umdpl.info/>

72. Офіційний сайт Європейського поліцейського офісу (Європолу)  
URL:<https://www.europol.europa.eu>.

73. Сайт Міністерства внутрішніх справ України.  
URL:<http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/index>.